

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขางานการบัญชี ของวิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 ความสำคัญของหลักสูตร
 - 1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 1.4 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี
2. การประเมินหลักสูตร
 - 2.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร
 - 2.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร
 - 2.3 ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร
 - 2.4 ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร
 - 2.5 การประเมินหลักสูตรโดยใช้แบบชิป(CIPP Model)
 - 2.5.1 การประเมินบริบท
 - 2.5.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น
 - 2.5.3 การประเมินกระบวนการ
 - 2.5.4 การประเมินผลผลิต
3. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546
 - 3.1 วิสัยทัศน์/หลักการ/จุดหมาย
 - 3.2 หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ของวิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี
 - 3.3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขางานการบัญชี
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

การศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประกอบด้วย ความหมายของหลักสูตร ความสำคัญของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตรที่ดี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้นิยามความหมายของหลักสูตรไว้มากมาย มีความหมายคล้ายคลึงกัน ดังนี้

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตรหมายถึงเอกสารที่บรรจุแผนงานหรือโครงการและเนื้อหากิจกรรมต่างๆที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะและพฤติกรรมต่างๆอันพึงปรารถนาของสังคมนั้นๆอันจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยที่แผนงานหรือโครงการนั้นๆจะต้องมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ คือ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีกำหนดการเนื้อหาสาระประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน มีแนวทางดำเนินชีวิตที่เป็นระบบระเบียบมีการกำหนดแผนงานและโครงการนั้นไปปฏิบัติในสถานศึกษาจนทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนสามารถวัดผลประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้

สาลี รักสุนทรี (2544, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่าเป็นลักษณะมวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนอันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด เจตคติและการปฏิบัติในทิศทางที่พึงประสงค์

ถวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 52) ได้ให้คำนิยามหลักสูตรว่า หลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ และหลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 9 – 14) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนไว้ดังนี้

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระนั้นหมายถึง วิชาและเนื้อหาสาระที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนในชั้นและระดับต่าง ๆ หรือกลุ่มวิชาที่จัดขึ้น ด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งเช่น หลักสูตรธุรกิจ หลักสูตรตัดเสื้อ ฯลฯ เป็นต้น

2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตรที่กลุ่มหนึ่งจัดให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่งประกอบ ด้วยจุดหมาย หลักการ โครงสร้างเนื้อหาสาระอัตราเวลาเรียนรวมถึงกิจกรรมประสบการณ์และการประเมินผลการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมีเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันมีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่างๆที่เตรียมไว้ และจัดให้แก่นักเรียนโดยโรงเรียนทั้งใน และนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด

4. หลักสูตรในฐานะแบบแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน เป็นแผนในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและพฤติกรรมตามที่กำหนด

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์ ซึ่งต้องครอบคลุมในเรื่องความรู้และประสบการณ์ทุกอย่างที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียนที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

6. หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง ซึ่งจุดมุ่งหมายปลายทางเป็นสิ่งที่สังคมมุ่งหวังให้เด็กได้รับ กล่าวคือผู้ที่ศึกษาจนจบหลักสูตรแล้วจะมีคุณลักษณะตามที่กำหนด

พิสนุ พงศ์ศรี (2549, หน้า 134) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรหมายถึงการวางแผนการจัดระบบทางการศึกษาเกี่ยวกับประมวลวิชาประสบการณ์ต่างๆ การจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะต่างๆที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

กล่าวโดยสรุปหลักสูตรหมายถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักศึกษาทางด้าน การจัดการเรียนการสอน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักศึกษา มีความรู้ความสามารถทักษะวิชาชีพนำไปใช้ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุขในที่นี้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 สาขางานการบัญชี ของวิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วยโครงสร้างของหลักสูตร จำนวนหน่วยกิต ไม่น้อยกว่า 89 หน่วยกิต แบ่งเป็น หมวดวิชาสามัญ จำนวน 21 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพ จำนวน 58 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี จำนวน 6 หน่วยกิต และฝึกงาน จำนวน 4 หน่วยกิต รวมหน่วยกิต ทั้งโครงสร้างหลักสูตร จำนวน 89 หน่วย

2. ความสำคัญของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้
ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 39) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

1. ความสำคัญของหลักสูตรต่อการศึกษา การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคน ให้มีคุณธรรม ความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง ช่วยทำให้คนมีการพัฒนาชีวิตไปในทางที่ดีขึ้นเพื่อนำความเจริญและคุณประโยชน์สู่ตนเอง สังคมและประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้การศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรง และจะต้องจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ อย่างดีที่สุด อย่างไรก็ตามในการจัดการศึกษาแก่เยาวชนและประชากรของประเทศจะต้องมีแนวทางในการจัดการศึกษาที่ให้เยาวชนในแต่ละวัยและแต่ละระดับการศึกษา ได้รับการศึกษาทัดเทียมกันและบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ดังนั้นจึงต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางและเกณฑ์มาตรฐาน ทางการศึกษาสำหรับ

ควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษาการที่จะทราบว่าการศึกษาในระดับต่าง ๆ จะดีหรือไม่ดี สามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษาในระดับนั้นๆ ของประเทศเพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็จะมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่

2. ความสำคัญของหลักสูตรต่อการสอน หลักสูตรเป็นแม่บทสำคัญต่อการ จัดการศึกษาในทุกระดับและทุกสาขาวิชา หลักสูตรจะระบุสิ่งที่คาดหวังจะเกิดขึ้นกับผู้เรียนและแนวทางในการจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ตามต้องการ หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวของแปลนบ้านที่ใช้ในการสร้างบ้าน ส่วนการสอนเป็นกระบวนการหรือวิธีการที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาวิชา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายหรือจุดประสงค์ตามที่หลักสูตรระบุไว้ ครูผู้สอนต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการสอน โดยศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ แล้วนำไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติหรือการสอน เพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 10-11) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติหลักสูตรนำความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา หลักสูตรคือหัวใจของการศึกษา ถ้าปราศจากหลักสูตรแล้วการศึกษาย่อมดำเนินไปไม่ได้ นอกจากนี้แล้วหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์กับผู้เรียน การเรียนการสอนนั้นคือการนำหลักสูตรไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติจริง ๆ เหมือนกับการที่ช่างลงมือสร้างบ้านโดยการตอกเสาเข็ม ทำฐานราก ก่อโครงสร้างและส่วนอื่น ๆ จนเป็นบ้านขึ้นมาในที่สุด ช่างต้องอาศัยแบบแปลนในการก่อสร้างนั้นใด ผู้เรียนผู้สอนก็จำเป็นต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการเรียนการสอนนั้นนั่น หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง

ไพโรจน์ ตัวงวิเศษ (2543, หน้า 9) กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรว่าหลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นเอกสารที่กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพตามที่พึงประสงค์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

สุนีย์ ภูพันธ์ (2547, หน้า 17) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
4. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรให้แนวปฏิบัติแก่ครู
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการจะส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

เด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

6. หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่กำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้รู้ว่าคุณเรียน และสังคมควรจะได้รับการสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนโดยตรง

7. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้เป็นไปด้วย ความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร

8. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดว่า เนื้อหาสาระมีอะไรบ้างที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีชีวิต อยู่ในสังคมอย่างราบรื่นเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ สังคม

9. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร

10. หลักสูตรย่อมจะกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนที่จะอยู่ร่วมในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและ บ้านเมือง

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2553, หน้า 6-7) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็น แนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือ ซึ่งบอก ให้กับต้นหรือครูผู้สอนว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใดและจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร และระหว่างทางที่ไปจะต้องทำอะไรบ้าง เป็นต้นว่า ต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์ช่วยหรือ ต้องมีการตรวจสอบประเมินผล หรือต้องมีการตรวจสอบวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ในการเรียนการสอนนั้นก็จำเป็นต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไร และจะได้รับผลอย่างไร นอกจากนี้จะต้อง เตรียมการอย่างไร จึงจะสามารถเรียนรู้และได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย การที่การเรียนจะ บรรลุผลได้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีสิ่งที่จะช่วยกำหนดแนวทาง เพื่อให้แต่ละฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ ได้สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ความสำคัญของหลักสูตรที่นักวิชาการหลาย ๆ คนได้กล่าวมาสรุปได้ว่าหลักสูตร มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนที่เป็นแผนและแนวทางปฏิบัติของครูในการกำหนด จุดหมาย หลักการ เนื้อหาสาระการเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และยังสามารช่วยใน การพัฒนาคนให้มีความสามารถในการปรับตัวในการทำงาน โดยมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และการพัฒนาหลักสูตรทั้งนี้เพราะองค์ประกอบของหลักสูตรสามารถทำให้มองเห็นถึงโครงสร้างของหลักสูตรทั้งระบบ สำหรับองค์ประกอบของหลักสูตรนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านให้ทัศนะไว้ดังต่อไปนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 14) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรควร ประกอบด้วย

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร (objectives)
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ (subject matter and experience)
3. วิธีการสอนดำเนินการ (methods of teaching)
4. วัสดุอุปกรณ์การสอน (materials)
5. กิจกรรมการเรียนการสอน (activities)
6. การประเมินผล (evaluation)

ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ (2541, หน้า 10-12) ได้กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมาย เป็นตัวการที่กำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนั้นๆว่าจะจัดการศึกษาเพื่ออะไรและผู้ที่เรียนจบหลักสูตรแล้วมีลักษณะเช่นใด
2. เนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เป็นการกำหนดหัวข้อวิชาต่างๆในหลักสูตร เพื่อให้จัดให้ผู้เรียนได้เรียน การกำหนดเนื้อหาจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระของหลักสูตร ต้องเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน
3. การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการนำเอาหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติที่จะประกอบด้วยกิจกรรม ได้แก่ การจัดทำวัสดุหลักสูตร การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร สิ่งแวดล้อมและการดำเนินการสอน
4. การประเมินผล เป็นกระบวนการที่จะตรวจสอบว่าหลักสูตรนั้น มีข้อดี ข้อเสียอย่างไร ยังใช้ได้ดีในปัจจุบันหรือไม่ ทั้งนี้หากพบข้อบกพร่องของหลักสูตรจะต้องมีการปรับปรุงต่อไป

ธารัง บัวศรี (2542, หน้า 8-9) ได้ให้ความหมายขององค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร มีดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายและนโยบายการศึกษา หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรหมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร หมายถึง ลักษณะที่เป็นแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชา
4. จุดประสงค์ของวิชา หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบ
5. เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
6. จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนเนื้อหาที่กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึงวิธีการที่จะจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตรหรือสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เทคโนโลยีการศึกษาที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพของการเรียนการสอน กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 46) กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. จุดประสงค์ หมายถึง แนวทางของการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนรู้ว่ามีจุดประสงค์อะไรในการสอน ต้องสอนเนื้อหาอะไร สอนให้แก่ใคร สอนทำไมและจะมีวิธีการสอนอย่างไรและการประเมินผลเป็นอย่างไร

2. เนื้อหาวิชา หมายถึง สารของความรู้และประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ตามศาสตร์สาขาวิชานั้นๆ เนื้อหาวิชาจะเป็นรายละเอียดของสารความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวที่จะนำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้มีคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. วิธีสอนและการจัดดำเนินการ หมายถึง การแปลงจุดประสงค์ของหลักสูตรไปสู่การสอนและสอนเนื้อหาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนดด้วยการใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ มีความรู้ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติและคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

4. การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง เป็นการประเมินเพื่อที่ปรับปรุงการเรียนการสอนและประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติและคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ โดยใช้จุดประสงค์เป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์ในการประเมิน

สำลี รักสุทธี (2544, หน้า 17) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งแผนดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการใช้หลักสูตรด้านอื่นๆ ของกลุ่มวิชา รายวิชาต่างๆ

2. ระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนและคู่มือการประเมินผลการเรียนในแต่ละระดับ

3. สื่อการเรียนการสอนที่ปรากฏอยู่ในรูปของหนังสืออ่านประกอบในลักษณะอื่นๆ พิสนุ พองศรี (2549, หน้า 134) ได้ให้ความหมายขององค์ประกอบของหลักสูตร มี 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นขั้นการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย

2. เนื้อหาวิชาและการเรียน เป็นเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องจัดไว้อย่างเป็นระบบเพื่อเอื้อต่อการบรรลุจุดหมายของหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรไปใช้หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นหน้าที่ของผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องจัด คู่มือครู แผนการสอน เอกสารต่างๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์

4. ประเมินผลทั้งในด้านเนื้อหาวิชาความรู้เป็นไปตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากทัศนะของนักการศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมีดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร
3. การจัดการเรียนการสอน
4. การวัดผลและประเมินการเรียนรู้

4. ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรที่ดีไว้หลายแนวคิด ดังนี้ สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 19-20) กล่าวว่า ลักษณะของหลักสูตรที่ดี จะต้องมีความลักษณะดังต่อไปนี้

1. ตรงความมุ่งหมายของสถานศึกษา
2. ตรงตามลักษณะของพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ
3. ตรงตามลักษณะวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและเอกลักษณ์ของชาติ
4. มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอ
5. สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน
6. ควรสำเร็จขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย
7. หลักสูตรที่ดีจะต้องยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ความเปลี่ยนแปลงทางปรัชญาการศึกษา แนวคิดทางจิตวิทยา ฯลฯ
8. หลักสูตรที่ดีจะต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ต่อเนื่องกันไปและต้องเรียงลำดับความยากง่าย ไม่ให้ขาดตอนจากกัน
9. หลักสูตรที่ดีจะต้องเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก
10. หลักสูตรที่ดีจะต้องเพิ่มพูนและส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของเด็ก
11. หลักสูตรที่ดีย่อมส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ทักษะเจตคติในความคิดริเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต
12. หลักสูตรที่ดีต้องส่งเสริมให้เด็กทำงานเป็นอิสระและทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะเพื่อพัฒนาให้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคม
13. หลักสูตรที่ดีย่อมบอกแนวทาง การวิธีสอนและอุปกรณ์สื่อการสอนประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่จะสอนไว้อย่างเหมาะสม

14. หลักสูตรที่ดีย่อมมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลาเพื่อทราบข้อบกพร่องในอันที่จะปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

15. หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดประสบการณ์โดยให้นักเรียนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีโอกาสแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

16. หลักสูตรที่ดี ต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา

17. หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก

18. หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ และกิจกรรมหลาย ๆ อย่างเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล

19. หลักสูตรที่ดีต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสม แก่การนำไปปฏิบัติ สะดวกแก่การวัดและประเมินผล

สุชาติ ชัยวุฒิ (2546, หน้า 26) ได้กล่าวถึง ลักษณะของหลักสูตรที่ดี ดังต่อไปนี้

1. จัดเชื่อมโยงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทุก ๆ ด้าน และพิจารณาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

2. จัดให้ตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนเหมาะสมกับวัยและความสามารถ

3. จัดให้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลทุกกลุ่มเป้าหมายที่เข้าเรียน

4. ใช้บริบทของท้องถิ่นเป็นส่วนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชน

พิสนุ ฟองศรี (2549, หน้า 135) กล่าวว่าหลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สังคม

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจนมาจากข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้องครอบคลุม

3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรต้องพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนครบทั้ง 3 ด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย อย่างสมดุลกัน

4. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นระบบต่อเนื่องกันตามลำดับ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

5. มีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพการณ์

6. สามารถประเมินผลได้

จากคำนิยามของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่าลักษณะของหลักสูตรที่ดี ควรมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ ความต้องการของผู้เรียน และตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้ชัดเจน

เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและหลักสูตรที่สร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่รับผิดชอบในสถานศึกษา

การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรประกอบด้วย ความหมายของการประเมินหลักสูตร จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร และรูปแบบของการประเมินหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 220) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่าเป็นการเตรียมข้อสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจระยะต่าง ๆ ของการพัฒนาหลักสูตร

ศิริชัย กาญจนวาสี (2542, หน้า 21) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่าเป็นการเตรียมข้อสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจระยะต่าง ๆ ของการพัฒนาหลักสูตร สารสนเทศแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายด้วยการบรรยายอย่างลุ่มลึกเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ประเมิน

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 54) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ขอบเขตของหลักสูตร คุณภาพในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียนและสมรรถภาพในตัวผู้เรียนที่สัมพันธ์กับสิ่งที่สำคัญในรายวิชาต่าง ๆ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในหลักสูตร

สำราญ มีแจ้ง (2543, หน้า 15-17) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า

1. การประเมิน คือ การพิจารณาตัดสินคุณภาพว่าจะคุ้มกับสิ่งที่ลงทุนไปหรือไม่ ในทางการศึกษา คือการพิจารณาคุณค่าของการลงทุนทางการศึกษานั้นเอง
2. การประเมิน คือ การประเมินคุณค่าของงานทางการศึกษา เช่น หลักสูตรทางวิชาการต่าง ๆ หรือกระบวนการสอน ฯลฯ

$$\text{การประเมิน} = \text{ผลตัดสินเปรียบเทียบ} = \frac{\text{ข้อมูลจากผลงานจริง ๆ}}{\text{ข้อมูลจากผลงานที่พึงปรารถนา}}$$

3. การประเมิน คือ กระบวนการที่ช่วยตัดสินใจ ได้แก่ การเลือกสาระบางอย่าง การรวบรวมสาระ การวิเคราะห์สาระแล้วรายงานสรุปผลให้ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจเลือก

3.1 การประเมิน คือ กระบวนการรวบรวมข้อมูลที่ไม่ได้จากการวัดหรือการทดสอบอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว

3.2 ในการรวบรวมสาระเพื่อประเมินต้องกระทำการตัดสินใจเพื่อเลือกสาระต่าง ๆ อย่างมีระบบ

3.3 ในการรายงานสาระต่าง ๆ ให้แก่ผู้ตัดสินใจที่จะต้องทำอย่างมีระบบและตรงตามกับผู้ตัดสินใจต้องการอยู่ในรูปแบบที่เขาจะนำไปใช้ได้ทันที

3.4 การตัดสินใจแบบต่าง ๆ อาจใช้วิธีการประเมินแบบต่าง ๆ ก็ได้

4. การประเมินผล คือ กระบวนการที่ต้องประมาณค่าซึ่งเกี่ยวข้องกับการยอมรับคุณค่าเฉพาะบางอย่างและใช้เครื่องมือสังเกตหลายแบบเป็นพื้นฐานการตัดสินใจคุณค่า

5. การประเมิน คือ การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานที่ไว้สำหรับการตัดสินใจและตรวจสอบกับนโยบายและคุณค่าที่ใช้เป็นพื้นฐาน

6. การประเมินมีจุดหมายเพื่อจะตอบคำถามเกี่ยวกับการเลือกการสนับสนุนและการหาคุณค่าของเอกสารและกิจกรรมทางการศึกษา

7. การประเมิน คือ ขบวนการที่พิจารณาค่าหรือจำนวนของสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

บุญชม ศรีสะอาด (2547, หน้า 95) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกิจกรรมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ที่มีความสำคัญมากช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพครบวงจรของการพัฒนาหลักสูตรการประเมินหลักสูตรหมายถึง การพิจารณาเปรียบเทียบและตัดสินใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใดหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไรทั้งนี้เพื่อจะนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้นการพัฒนาหลักสูตรจะขาดการประเมินหลักสูตรไม่ได้เลย โดยมีขั้นตอนการประเมินดังนี้

1. ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมินซึ่งจะให้ผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไรในส่วนใดด้วยวัตถุประสงค์อย่างไร

2. ขั้นกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะต้องใช้ในการประเมินผลซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน

3. ขั้นสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2548, หน้า 535) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้เป็น 2 ลักษณะ คือ ความหมายแรกเป็นการให้ความหมายในแง่ที่เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องทำการประเมินและความหมายในแง่ที่สองของกระบวนการประมวลผล ส่วนความหมายของการประเมินหลักสูตรมีความหมายถึงการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการตัดสินใจข้อบกพร่องหรือปัญหา

เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นหรือตัดสินหาคุณค่าหลักสูตรนั้น ๆ

จากคำนิยามของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตรหมายถึง การศึกษารวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าเกี่ยวกับผลสำเร็จการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมมากที่สุด

2. จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527, หน้า 140) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร คือ

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถสนองตอบวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ เช่น หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีจุดมุ่งหมายที่จะฝึกผู้เรียนให้เป็นพยาบาลที่มีความสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณลักษณะที่ดีคือมีคุณธรรมจริยธรรม การประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตก็เพื่อทำการตรวจสอบว่าหลักสูตรนั้นช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่

2. เพื่ออธิบาย และดูว่าลักษณะองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ในแง่หลักการของหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลมีความสอดคล้องและตอบสนองความต้องการหรือไม่

3. เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้ มีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง

4. เพื่อตัดสินว่าการวางเค้าโครงและรูปแบบของระบบการบริหารงานด้านวิชาการและการบริหารงานด้านหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่

5. เพื่อพิจารณาว่าโครงสร้างของหลักสูตรอันได้แก่ หลักการและจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล มีความสอดคล้องระหว่างกันเพียงใด และโครงสร้างดังกล่าวนี้สอดคล้องกับปรัชญาแผนพัฒนาโยบายของประเทศและความต้องการของสังคมเพียงใด

6. เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรว่าสมควรนำไปใช้ดำเนินการต่อไปหรือไม่ มีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไร

7. เพื่อพิจารณาคุณภาพของผลผลิตของหลักสูตรว่า มีคุณลักษณะหรือมีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษาหรือไม่อย่างไร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 192-193) กล่าวว่า โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรใดก็ตาม จะมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร

2. เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกับกำดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วนหรือยกเลิกทั้งหมด

4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร หลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วหรือไม่อย่างไร

ทิสนา แชมมณี (2544, หน้า 134) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของส่วนประกอบต่างๆของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้าง วัตถุประสงค์ เนื้อหาและการวัดผล เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ

2. เพื่อหาคุณภาพของผลผลิตของหลักสูตรว่าเน้นผู้เรียนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหวังของหลักสูตรหรือไม่

3. เพื่อตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่าควรจะใช้หลักสูตรต่อไปอีกหรือไม่ หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหลักสูตร

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 250-251) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรว่าสามารถสนองวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สอน ความต้องการของผู้เรียนและสังคมหรือไม่

2. เพื่ออธิบายและพิจารณาว่าลักษณะของส่วนประกอบต่างๆ ของหลักสูตร เช่น หลักการ จุดหมาย การเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนและการประเมินผลมีความสอดคล้องหรือ สอนความต้องการหรือไม่

3. เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

4. เพื่อตัดสินใจว่าการบริหารงานด้านวิชาการและด้านหลักสูตรว่าเป็นไปในทางที่ ถูกต้องหรือไม่ เพื่อหาแนวทางแก้ไข

5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร

6. เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบของหลักสูตร

7. เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรจะให้ปรับปรุงหรือ ควรยกเลิกการใช้หลักสูตร

พิสนุ ฟองศรี (2549, หน้า 135-136) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตรมี จุดมุ่งหมายหลายประการดังนี้

1. ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่ทราบถึงความจำเป็นและความต้องการของประชากรเป้าหมายของหลักสูตร
2. ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง แผนงาน กิจกรรมและหลักสูตรให้เหมาะสมก่อนนำไปปฏิบัติ เพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่ออุปสรรคที่จะทำให้หลักสูตรล้มเหลว
3. การประเมินหลักสูตรที่ต้องพัฒนาขึ้นจะทำให้ทราบถึงความเหมาะสมของตัวหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ควรจะปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์ที่พัฒนาขึ้น
4. การประเมินความก้าวหน้าของการนำหลักสูตรไปใช้ ที่ทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อย ของการบริหารหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร กิจกรรมการเรียน การพัฒนาสื่อ การใช้สื่อ การเรียน การวัดและการประเมินผลการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
5. การประเมินความสำเร็จของหลักสูตร จะทำให้ทราบว่า การใช้หลักสูตรได้ผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงใด ผู้สำเร็จการศึกษานำความรู้ไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด คุ่มค่าหรือไม่ ควรจะปรับปรุงและพัฒนาส่วนใดเพื่อเป็นการลดโอกาสการสูญเปล่าอีกทางหนึ่ง
6. การประเมินหลักสูตรจะทำให้กับผู้รับผิดชอบหลักสูตรและผู้ใช้หลักสูตรทราบจุดอ่อนของหลักสูตรและเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายการประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าหรือคุณภาพของหลักสูตรว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศในการค้นหาข้อบกพร่องของหลักสูตร คุณภาพของผู้เรียนตลอดจนการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและประเมินผลคุณภาพของผู้เรียนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ทราบว่า หลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ การประเมินมีความสำคัญในการรู้จักการศึกษา การจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรอาศัยผลจากการประเมินหลักสูตรเป็นสำคัญ มีนักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 35) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินหลักสูตรว่า

1. ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดดีหรือจุดเสียตรงไหน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงได้ถูกจุด ส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

2. ช่วยส่งเสริมและปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะชี้ให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสียที่เกิดขึ้น จึงสามารถช่วยในการวางแผนการเรียนการสอน

3. ช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนสามารถทราบระดับการเรียนรู้และการพัฒนาของตน จึงเป็นการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียนได้ทางหนึ่ง

4. ช่วยในการปรับปรุงการบริหารในสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของบุคลากร

5. ช่วยในการแนะแนวทั้งด้านการเรียนและอาชีพแก่ผู้เรียน

6. ช่วยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนา

สำราญ มีแจ้ง (2543, หน้า 21 – 22) กล่าวถึงความสำคัญของประเมินหลักสูตรว่า

1. ช่วยชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ของการดำเนินงานนั้นเหมาะสม และเป็นไปได้
เพียงใด

2. ทำให้ทราบว่าการทำงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

3. กระตุ้นให้มีการเร่งรัดปรับปรุงการดำเนินงาน เมื่อพบข้อบกพร่องในการดำเนินงาน

4. ช่วยให้มองเห็นข้อบกพร่องในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

5. ช่วยให้ออกเสนอแนะแก่ผู้บริหารในด้านการดำเนินงาน

6. ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม

พิสนุ ฟองศรี (2549, หน้า 135-136) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหลายประการ คือ

1. ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ

2. ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง แผนงาน กิจกรรมและหลักสูตรให้เหมาะสม

3. การพัฒนาในตัวหลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นทำให้ทราบความเหมาะสมของตัวหลักสูตรว่าสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์

4. การประเมินความก้าวหน้าของการนำหลักสูตรไปใช้

5. ประเมินความสำคัญของหลักสูตร

6. การประเมินหลักสูตรทำให้ทราบจุดอ่อนของหลักสูตร

จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผลจากการประเมินหลักสูตรจะทำให้ทราบว่าบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ทำให้ทราบข้อบกพร่องจุดอ่อน จุดแข็งของการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยให้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลว่าควรปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรไปในทิศทางใด เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด

4. ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษา กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543, หน้า 175–186) กล่าวถึงขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร ควรดำเนินการตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการประเมิน ในขั้นตอนนี้ ผู้ประเมินจะต้องดำเนินการศึกษา และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรที่มุ่งประเมินเพื่อกำหนดขอบข่าย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินให้ชัดเจนก่อนว่าจะประเมินในส่วนใดหรือเรื่องใด

1. ขั้นวางแผนออกแบบการประเมิน ในขั้นตอนนี้อาจเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน ประกอบด้วย 1) การสร้างและการใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากคำถาม สร้างและใช้เครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลอะไร ใครจะเป็นผู้สร้างและใช้เครื่องมือ รวบรวมข้อมูลจากแหล่งใด หรือใครจะเป็นผู้ให้ข้อมูล ระยะเวลาการใช้เครื่องมือยาวนานน้อยแค่ไหน ทรัพยากรในการสร้าง และใช้เครื่องมือมีข้อจำกัดอย่างไร 2) การกำหนดเวลา และนัดแนะกับผู้ที่ให้ข้อมูล 3) การกำหนดหาเกณฑ์เพื่อการประเมิน

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนนี้อาจเรียกว่าเป็นการปฏิบัติการภาคสนามวิธีดำเนินการเก็บข้อมูลควรจะทำเป็นระบบ

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้วขั้นต่อไปทำการจัดระบบข้อมูลโดยอาจจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และพิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์อย่างเหมาะสม

4. ขั้นรายงานผลประเมิน

โชติ เพชรชื่น (2544, หน้า 6 - 8) ได้เสนอขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรดังนี้

1. ขั้นพิจารณาเป้าหมาย

- 1.1 ระบุผู้ที่ต้องการทราบผลการประเมิน
- 1.2 ตั้งวัตถุประสงค์ของการประเมิน
- 1.3 อธิบายข้อมูลที่ต้องการจะได้
- 1.4 กำหนดสถานการณ์ที่จะเก็บข้อมูล
- 1.5 กำหนดหลักการที่ผู้ประเมินจะต้องปฏิบัติ

2. ขั้นเตรียมการ

- 2.1 กำหนดเวลาและผู้ที่ให้ข้อมูล
- 2.2 กำหนดเครื่องมือและเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.3 พิจารณาดูตัวอย่างที่จะใช้สำหรับการประเมิน
- 2.4 เลือกหรือพัฒนาเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล

3. ขั้นปฏิบัติ ขั้นนี้เป็นกรรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ

4. ขั้นวิเคราะห์

- 4.1 พิจารณาถึงผลกระทบและผลพลอยได้ที่เกิดจากหลักสูตร
- 4.2 พิจารณาถึงลำดับขั้นในการใช้หลักสูตรทุกชั้น
- 4.3 พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุและผลที่เกิดจากหลักสูตร
5. การเขียนรายงาน
 - 5.1 ตีความหมายของผลการวิเคราะห์
 - 5.2 สรุปหรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร
 - 5.3 บันทึกแหล่งข้อมูลและบุคลากรที่ให้ข้อเสนอแนะ
 - 5.4 แนะนำวิธีการปฏิบัติจากข้อเสนอแนะ
 - 5.5 รายงานผลต่อผู้ที่ต้องการทราบ

พิสนุ ฟองศรี (2549, หน้า 137 –141) ได้กล่าวว่าการประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร
2. การศึกษารูปแบบหรือแนวทางการประเมิน
3. การกำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมิน
4. การกำหนดขอบเขตการประเมิน
5. การพัฒนาตัวชี้วัด กำหนดเกณฑ์ และค่าน้ำหนัก
6. ออกแบบการประเมินหรือกำหนดกรอบแนวคิด
7. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล
8. การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล
9. การเขียนรายงานการประเมิน

ทาบ (Taba, 1962, p.324) ได้ให้แนวทางในการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์และตีความตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มองเห็นกระจางชัดในเชิงพฤติกรรม คือ การปฏิบัติได้จริง
2. คัดเลือกและสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับค้นหาหลักสูตร
3. ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นประเมินผลหลักสูตรตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
4. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียนและลักษณะของการสอนเพื่อนำมาประกอบในการแปลผลของการประเมิน

5. แปลผลการประเมินเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรและการสอนต่อไป

จากทัศนะของนักวิชาการทางการศึกษาดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ในการประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นตอนกำหนดจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน 2) ขั้นตอนวางแผนออกแบบการประเมิน 3) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล 5) ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล 6) ขั้นตอนสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน

5. การประเมินหลักสูตรโดยใช้แบบชิป (CIPP Model)

5.1 การประเมินบริบท(context evaluation)

การประเมินบริบท หรือสภาพแวดล้อม คือ สภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ตลอดจนปรัชญาและแนวคิดต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (ธำรง บัวศรี, 2542, หน้า 339) การประเมินสภาพแวดล้อมและความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเริ่มประเมินจากลักษณะทั่วไปของหลักสูตรและสภาพที่เป็นจริงอยู่ในปัจจุบัน นำไปเปรียบเทียบกับสภาพที่ควรจะเป็นเพื่อนำไปสู่เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเป็นนโยบายของหลักสูตรใหม่ (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 139) การประเมินบริบทเป็นการประเมินสิ่งที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตร เช่น นโยบายความต้องการ เพื่อนำไปสู่การกำหนดหลักการและเหตุผลสำหรับใช้ในการตั้งจุดประสงค์ของหลักสูตร

สรุปได้ว่า การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อมของหลักสูตร ความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การกำหนดหลักการและเหตุผลในการนำมากำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. จุดประสงค์ของหลักสูตรหมายถึง ความต้องการให้เกิดกับผู้เรียนหลังจากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรไปแล้ว
 2. โครงสร้างของหลักสูตรหมายถึง กลุ่มรายวิชาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนตลอดหลักสูตร
 3. เนื้อหาวิชาของหลักสูตรหมายถึง เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
- ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญของบริบทนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. จุดประสงค์ของหลักสูตร
2. โครงสร้างของหลักสูตร
3. เนื้อหาของหลักสูตร

5.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation)

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินว่าทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานมีอะไรบ้าง มีความเพียงพอหรือไม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาว่าจะใช้ทรัพยากรอย่างไรจึงจะบรรลุจุดประสงค์ (ธำรง บัวศรี, 2542, หน้า 340) เป็นการประเมินเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่นำไปใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 139) เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าความเหมาะสมของหลักสูตร ข้อมูลจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ (สำราญ มีแจ้ง, 2543 หน้า 133) เป็นการประเมินความสามารถของระบบกลยุทธ์ในเชิงปัจจัยที่มีอยู่ และกลยุทธ์ที่เป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 171) เป็นการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่าจะใช้

ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตรได้อย่างไร (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า 268)

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรทางด้านทฤษฎีพบว่า เป็นการประเมินเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานหรือปัจจัยที่เป็นตัวทำให้เกิดวิธีการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการสามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. คุณลักษณะของผู้สอน
2. คุณลักษณะของผู้เรียน
3. สื่อการเรียนการสอน
4. สถานที่เรียน

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นความสำคัญ ด้านปัจจัยเบื้องต้น นำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. ครูผู้สอน ในการวิจัยครั้งนี้ ประเมินคุณลักษณะของครู เพื่อประเมินความดี ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและความพร้อมในการเตรียมการสอน วิธีการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้
2. ผู้เรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ประเมินคุณลักษณะของผู้เรียน เพื่อประเมินความดี ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและความพร้อมในการเรียนรู้
3. สื่อการเรียนการสอน เพื่อประเมินอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ วัสดุ ตำรา เอกสาร และหนังสือประกอบการเรียนการสอน ที่ใช้ในการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
4. สถานที่เรียน เพื่อประเมินสถานที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติงาน ฝึกทักษะหรืออำนวยความสะดวก ได้แก่ อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด

5.3 การประเมินกระบวนการ (process evaluation)

การประเมินกระบวนการ คือ การประเมินในขั้นปฏิบัติงานโดยนำหลักสูตรที่จัดทำขึ้นไปใช้ในสภาพที่เป็นจริง จุดมุ่งหมายเพื่อส่งข้อมูลป้อนกลับมาให้ผู้ปฏิบัติ (ธำรง บัวศรี, 2542, หน้า 340) เป็นการประเมินเรื่องราวหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในขั้นการปฏิบัติงาน จุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับให้ผู้ปฏิบัติงาน (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 139) เป็นการประเมินการดำเนินงาน จุดมุ่งหมายเพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน เพื่อเป็นแรงงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (สำราญ มีแจ้ง, 2543, หน้า 134) เป็นการประเมินกระบวนการดำเนินงาน จุดมุ่งหมายเพื่อระบุ หรือทำนายจุดอ่อนในการออกแบบเชิงกระบวนการ และบันทึกปฏิบัติจัดหาสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 171) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสืบค้นจุดอ่อนของรูปแบบ

การดำเนินงานตามที่คาดหวัง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า 268)

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การประเมินกระบวนการของหลักสูตรทางด้านทฤษฎี พบว่า เป็นการประเมินกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับ สามารถนำมาใช้ในการประเมิน

1. การจัดการเรียนการสอน
2. การบริหารหลักสูตร
3. การวัดและประเมินผล

ดังนั้น การประเมินหลักสูตร ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญของกระบวนการ นำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. การจัดการเรียนการสอน เพื่อประเมินแบบแผน วิธีการจัดการเรียนรู้ ทักษะและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
2. การวัดและประเมินผล เพื่อประเมินกระบวนการทดสอบความสามารถความรู้ของผู้เรียนด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อพิจารณาตัดสินคุณค่าอย่างมีกฎเกณฑ์และนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน

5.4 การประเมินผลผลิต (process evaluation)

การประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดลงแล้ว เพื่อเป็นการตัดสินคุณค่า ผลผลิตของโครงการทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าในการดำเนินงานนี้ได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจว่าจะปรับปรุงโครงการหรือให้ดำเนินการโครงการต่อไปหรือยกเลิกโครงการนั้น ๆ ไป ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการตัดสินใจและประเภทของการประเมิน

นอกจากนี้ สตัฟเฟิลบีมได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (planning decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (structuring decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนการทำงานของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (implementing decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการเพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้ เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อการทบทวนโครงการ (recycling decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณายุติ ล้มเลิกหรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

การประเมินผลคือการประเมินผลในขั้นทบทวนจุดมุ่งหมาย เพื่อตรวจสอบผลที่ได้รับเป็นอย่างไร เป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ (ธารง บัวศรี, 2542, หน้า 341) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ และผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติตามหลักสูตร (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2543, หน้า 140) เป็นการประเมินโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายความสำเร็จ (สำราญ มีแจ้ง, 2543, หน้า 136) เป็นการประเมินโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อโยงสัมพันธ์สารสนเทศเชิงผลลัพธ์กับสารสนเทศเกี่ยวกับจุดประสงค์ บริบท ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการต่าง ๆ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 171) เป็นการประเมินโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้มากน้อยเพียงใด (สุนีย์ ภูพันธ์, 2545, หน้า 269)

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การประเมินผลผลิตของหลักสูตรทางภาคทฤษฎี พบว่า เป็นการประเมินผลปฏิบัติตามหลักสูตรสามารถนำมาใช้ในการประเมิน คือ

1. คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา
2. ความรู้ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษา
3. ประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษา
4. คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นสำคัญด้านผลผลิตนำมาใช้ในการประเมินประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชา บริหารธุรกิจ สาขางานการบัญชี วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นการประเมินคุณภาพผู้สำเร็จของผู้เรียน 1) พฤติกรรมการทำงาน 2) คุณภาพการปฏิบัติงาน

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

1. วิสัยทัศน์/หลักการ/จุดหมาย

วิสัยทัศน์

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพในระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชาชีพมีความรู้ ปฏิบัติได้จริง เข้าใจชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม เน้นการฝึกประสบการณ์และฝึกอาชีพในสถานประกอบการสามารถทำงานในสถานประกอบการและประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งศึกษาต่อในระดับปริญญาสายเทคโนโลยี

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตและพัฒนาแรงงานระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขา อาชีพสอดคล้องกับตลาดแรงงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สามารถเป็นหัวหน้างานหรือผู้ประกอบการได้
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ มีความรู้ เต็ม ภูมิ ปฏิบัติได้จริง และเข้าใจชีวิต
3. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบอาชีพมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนวิชาชีพ สามารถถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานประกอบการ และสามารถสะสมการเรียนรู้และประสบการณ์ได้

จุดหมาย

1. เพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น
2. เพื่อให้สามารถบูรณาการความรู้ทักษะจากศาสตร์ต่าง ๆ ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน
3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในงานอาชีพ รักงาน รักองค์กรสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี และมีความภาคภูมิใจในตนเองต่อการเรียนวิชาชีพ อาชีพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
4. เพื่อให้มีปัญญา ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา รู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาพัฒนาตนเอง ประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างงานให้สอดคล้องกับวิชาชีพและการพัฒนางานอาชีพอย่างต่อเนื่อง
5. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ มีวินัย มีสุขภาพ สมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับการปฏิบัติในงานอาชีพนั้น ๆ
6. เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว องค์กร ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักในปัญหา และความสำคัญของสิ่งแวดล้อม
7. เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของ ประเทศ โดยเป็นกำลังสำคัญในด้านการผลิตและให้บริการ
8. เพื่อให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ของวิทยาลัยสารพัดช่างบริหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี

2.1 การเรียนการสอน

2.1.1 การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ผู้เรียนสามารถลงทะเบียเรียนได้ทุกวิธีเรียนที่กำหนด และนำผลการเรียนและแต่ละวิธีมาประเมินผลร่วมกันได้ สามารถโอนผลการเรียนและขอเทียบความรู้และประสบการณ์ได้

2.1.2 การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง โดยสามารถนำรายวิชาไปจัดฝึกในสถานประกอบการ ไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน

2.2 เวลาเรียน

2.2.1 ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียนปกติ ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ โดยมีเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนด และสถานศึกษาอาจเปิดสอนภาคเรียนฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร ประมาณ 5 สัปดาห์

2.2.2 การเรียนในระบบชั้นเรียนให้สถานศึกษาเปิดทำการสอนไม่น้อยกว่า สัปดาห์ละ 5 วัน คาบละ 60 นาที (1 ชั่วโมง)

2.2.3 เวลาเรียนตามปกติ สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าในประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด 2 ปี สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพต่างประเภทวิชา/สาขาวิชาที่กำหนด ประมาณ 3 ปี

2.3 หน่วยกิต

ให้มีหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 89 หน่วยกิต และไม่เกิน 100 หน่วยกิต การคิดหน่วยกิตถือเกณฑ์ดังนี้

2.3.1 รายวิชาภาคทฤษฎี 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

2.3.2 รายวิชาที่ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้บูรณาการ การเรียนการสอน กำหนด 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 40-60 ชั่วโมงมีค่า 1 หน่วยกิต

2.3.3 รายวิชาที่นำไปฝึกงานในสถานประกอบการ กำหนดเวลาในการฝึกปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

2.3.4 การทำโครงการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2.4 โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ของวิทยาลัยสารพัดช่างบริหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี ทุกสาขาวิชา ผู้เรียนจะต้องศึกษา

รายวิชาหมวดวิชาต่าง ๆ และเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 89 หน่วยกิตตั้งโครงสร้างต่อไปนี้แบ่งเป็น 3 หมวดวิชา ฝึกงานและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

2.4.1 หมวดวิชาสามัญ

ก. วิชาสามัญทั่วไป เป็นวิชาที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

ข. วิชาสามัญพื้นฐานวิชาชีพเป็นวิชาที่เป็นพื้นฐานสัมพันธ์กับวิชาชีพ

2.4.2 หมวดวิชาชีพ

ก. วิชาชีพพื้นฐาน เป็นกลุ่มวิชาชีพสัมพันธ์ที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นใน

ประเภทวิชานั้น ๆ

ข. วิชาชีพสาขาวิชา เป็นกลุ่มวิชาชีพหลักในสาขาวิชานั้น ๆ

ค. วิชาชีพสาขางาน เป็นกลุ่มวิชาชีพที่มุ่งผู้เรียนมีความรู้และทักษะด้านในงานอาชีพตามความถนัดความสนใจ

ง. โครงการ

2.4.3 หมวดวิชาเลือกเสรี

2.4.4 ฝึกงาน

2.4.5 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตและรายวิชาของแต่ละหมวดวิชาตลอดหลักสูตรให้เป็นไปตามกำหนดไว้ในโครงสร้างของแต่ละสาขาวิชา ส่วนรายวิชาแต่ละหมวดวิชาสถานศึกษา สามารถจัดตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือจัดตามความเหมาะสมของสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องกำหนดรหัสวิชา จำนวนคาบเรียนและจำนวนหน่วยกิตตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2.5 โครงการ

2.5.1 สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนจัดทำโครงการในภาคเรียนที่ 4 ไม่น้อยกว่า 160 ชั่วโมง กำหนดให้มีค่า 4 หน่วยกิต

2.5.2 การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรายวิชาอื่นๆ

2.6 ฝึกงาน

2.6.1 ให้สถานศึกษานำรายวิชาในหมวดวิชาชีพไปจัดฝึกในสถานประกอบการอย่างน้อย 1 ภาคเรียนกำหนดให้มีค่า 4 หน่วยกิต

2.6.2 การตัดสินผลการเรียนและการให้ระดับผลการเรียน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับวิชาอื่น

2.7 การเข้าเรียน

ผู้เข้าเรียนต้องมีพื้นฐานความรู้และคุณสมบัติ ดังนี้

2.7.1 พื้นความรู้

สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า หรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

ผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพต่างประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด ต้องเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพให้ครบตามตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา การเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในแต่ละสาขาวิชา

2.7.2 คุณสมบัติ

ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

2.8 การประเมินผลการเรียน

ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช พ.ศ. 2546

2.9 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

สถานศึกษาต้องจัดให้มีกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบวินัยของตนเอง การสหกรณ์ และการส่งเสริมการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการทำประโยชน์ต่อชุมชน ทำนุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ซึ่งประกอบด้วยการวางแผน ลงมือปฏิบัติ ประเมินผล และปรับปรุงการทำงาน ไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง

2.10 การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

2.10.1 การประเมินผ่านรายวิชาในหมวดวิชาสามัญ หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรี ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

2.10.2 ได้จำนวนหน่วยกิตสะสม ครบตามโครงสร้างของหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

2.10.3 ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

2.10.4 เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรและผ่านการประเมินตามที่กำหนด ประเมินผ่านมาตรฐานวิชาชีพสาขาวิชา

2.11 การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้มีอำนาจในการแก้ไข เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลง และยกเลิกประเภทวิชาและสาขาวิชา ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

2.11.1 ให้อธิบดีกรมอาชีวศึกษาเป็นผู้มีอำนาจในการแก้ไข เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงสาขางาน ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

2.11.2 ให้สถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจพัฒนา เพิ่มเติมรายวิชา ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยต้องรายงานให้ต้นสังกัดทราบ

3. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชา บริหารธุรกิจ สาขางานการบัญชี วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี

3.1 จุดประสงค์ของหลักสูตร

3.1.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษา สังคม ศาสตร์วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ นำไปใช้ในการค้นคว้า เพื่อพัฒนาตนเอง และ วิชาชีพบัญชี ให้เจริญก้าวหน้า

3.1.2 เพื่อให้มีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ เป็นพื้นฐานในการนำไปใช้ ในการปฏิบัติงานวิชาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

3.1.3 เพื่อให้สามารถนำความรู้และทักษะในวิชาชีพไปประกอบอาชีพใน หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน หรืออาชีพอิสระอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.4 เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ วางแผนการปฏิบัติงาน และแก้ปัญหาด้วย หลักการและเหตุผลเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย

3.1.5 สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานด้านบัญชีได้ อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อปลูกฝังให้มีจริยบรรณในวิชาชีพ มีจิตสำนึกที่ดีต่อองค์กร

3.2 มาตรฐานวิชาชีพ

3.2.1 สื่อสารทางเทคนิคในงานอาชีพ

3.2.2 จัดการระบบฐานข้อมูลในงานอาชีพ

3.2.3 แก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และ เทคโนโลยี

3.2.4 การจัด ควบคุม และพัฒนาคุณภาพ

3.2.5 แสดงบุคลิกและลักษณะของผู้ประกอบอาชีพด้านธุรกิจ

3.2.6 เข้าใจหลักเกณฑ์และกระบวนการของงานบัญชีการเงิน งานบัญชีชั้น กลาง งานบัญชีชั้นสูง งานบัญชีต้นทุน งานตรวจสอบภายใน

3.2.7 บันทึกบัญชีเกี่ยวกับงานบัญชีการเงิน งานบัญชีชั้นกลาง งานบัญชี ชั้นสูง งานบัญชี ต้นทุน งานตรวจสอบภายใน

3.3 โครงสร้างของหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภท วิชาบริหารธุรกิจ สาขางานการบัญชี จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 89 หน่วยกิต โครงสร้างหลักสูตร

1. หมวดวิชาสามัญ	21	หน่วยกิต
1.1 วิชาสามัญทั่วไป (13 หน่วยกิต)		
1.2 วิชาสามัญพื้นฐานวิชาชีพ (8 หน่วยกิต)		
2. หมวดวิชาชีพ	58	หน่วยกิต

2.1 วิชาชีพพื้นฐาน (15 หน่วยกิต)		
2.2 วิชาชีพสาขาวิชา (24 หน่วยกิต)		
2.3 วิชาชีพสาขางาน (15 หน่วยกิต)		
2.4 โครงการ (4 หน่วยกิต)		
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	6	หน่วยกิต
4. ฝึกงาน (ไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน)	4	หน่วยกิต
5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร (120 ชั่วโมง)		
รวม	89	หน่วยกิต

รายวิชา

1. หมวดวิชาสามัญ 2 หน่วยกิตประกอบด้วย
 - 1.1 วิชาสามัญทั่วไป จำนวน 13 หน่วยกิตให้เลือกศึกษาจากวิชาต่อไปนี้

3000 – 1101 ทักษะภาษาไทยเพื่ออาชีพ	3-0-3
3000 – 1201 ทักษะพัฒนาเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ	1-2-2
3000 – 1202 ทักษะพัฒนาเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ	1-2-2
3000 – 1301 ชีวิตและวัฒนธรรมไทย	1-0-1
3000 – 1307 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี	2-0-2
3000 – 1601 ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ	1-0-1
3000 – 1601 มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน	2-0-2
 - 1.2 วิชาสามัญพื้นฐานวิชาชีพ จำนวน 8 หน่วยกิต ให้เลือกศึกษาจาก

วิชาต่อไปนี้

3000 – 1226 ภาษาอังกฤษสำหรับสถานประกอบการ	0-2-1
3000 – 1237 ภาษาอังกฤษเทคโนโลยีสารสนเทศ	0-2-1
3000 – 1423 วิทยาศาสตร์ 4	2-2-3
3000 – 1520 คณิตศาสตร์ 1	1-2-3

2. หมวดวิชาชีพ 58 หน่วยกิตประกอบด้วย
 - 2.1 วิชาชีพพื้นฐาน จำนวน 15 หน่วยกิต ให้เลือกศึกษาจากวิชาต่อไปนี้

3000 – 0101 การพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพ	3-0-3
3000 – 0204 ระบบฐานข้อมูลเบื้องต้น	2-2-3
3200 – 1003 หลักการจัดการ	3-0-3
3200 – 1004 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ	3-0-3
3200 – 1005 หลักการตลาด	3-0-3
 - 2.2 วิชาชีพสาขาวิชา จำนวน 24 หน่วยกิต ให้เลือกศึกษาจากวิชา

ต่อไปนี้

3201 – 2001 การบัญชีชั้นกลาง 1	2-2-3
3200 – 2003 การบัญชีต้นทุน 1	2-2-3
3200 – 2005 การบัญชีชั้นสูง 1	2-2-3
3200 – 2007 การบัญชีภาษีอากร	3-0-3
3200 – 2001 โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานบัญชี	3-0-3
3200 – 2014 การสอบบัญชี	3-0-3
3201 – 2010 ระบบบัญชี	3-0-3
3201 – 1004 การบัญชีรัฐบาล	3-0-3

2.3 วิชาชีพสาขางาน จำนวน 15 หน่วยกิต ให้เลือกศึกษาจากวิชา

ต่อไปนี้

3201 – 2002 การบัญชีชั้นกลาง	2-2-3
3200 – 2009 การวางแผนและควบคุมโดยงบประมาณ	3-0-3
3200 – 2012 การวิเคราะห์รายงานทางการเงิน	3-0-3
3201 – 2005 การบัญชีต้นทุน 2	2-2-3
3203 – 2006 การพัฒนางานสำนักงาน	3-0-3

2.4 โครงการ จำนวน 4 หน่วยกิต

3401– 6001 โครงการ	0-8-4
--------------------	-------

3. หมวดวิชาเลือกเสรี จำนวน 6 หน่วยกิต ให้เลือกศึกษาจากวิชาต่อไปนี้

3000 – 0102 การเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กร	3-0-3
3200 – 1007 เทคนิคการปฏิบัติงานสำนักงาน	1-2-3

4. ฝึกงาน จำนวน 4 หน่วยกิต ฝึกงาน 1 ภาคเรียน จำนวน 140 ชั่วโมง

3000 – 7001 ฝึกงาน	0-8-4
--------------------	-------

5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 120 ชั่วโมง

3000 – 2005 กิจกรรมอื่น ๆ
3000 – 2006 กิจกรรมอื่น ๆ
3000 – 2007 กิจกรรมอื่น ๆ
3000 – 2008 กิจกรรมอื่น ๆ

3.4 การวัดและประเมินผลการเรียน

3.4.1 ระบบการให้คะแนนของแต่ละรายวิชา ให้ใช้ระบบตัวเลขแสดงระดับคะแนน (Grade) มีความหมายแต่ละระดับชั้น ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย	ค่าระดับ
80 – 100	ดีเยี่ยม	4
75 – 79	ดีมาก	3.5

71 – 74	ดี	3.0
65 – 70	ค่อนข้างดี	2.5
60 – 64	พอใช้	2.0
55 – 59	อ่อน	1.5
50 – 54	อ่อนมาก	1
0 – 49	ตก	0
มส.	ไม่สมบูรณ์	-
ขร.	เวลาเรียนต่ำกว่าร้อยละ 80	-

3.4.2 การคำนวณคะแนนเฉลี่ย (Grade point average : GPA) กระทำเมื่อสิ้นสุดแต่ละภาคการศึกษา โดยมีวิธีคิด ดังนี้

- 1) ให้เอาผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างค่าระดับชั้นกับจำนวนหน่วยกิต แต่ละรายวิชาเป็นตัวตั้งหารด้วยผลรวมของจำนวนหน่วยกิตในแต่ละภาคการศึกษา
- 2) การคำนวณคะแนนเฉลี่ยให้ตั้งหารถึงทศนิยม 3 ตำแหน่ง และให้ปัดเศษตั้งแต่ทศนิยมที่มีค่ามากกว่า 5 ขึ้นไป เพื่อให้เหลือทศนิยม 2 ตำแหน่ง

3.4.3 การคำนวณคะแนนเฉลี่ยสะสม (cumulative grade point average) กระทำเมื่อเรียนจบตลอดปีการศึกษา และตลอดหลักสูตร โดยมีวิธีคิดดังนี้

- 1) ให้เอาผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างคะแนนที่ได้กับจำนวนหน่วยกิต ของแต่ละรายวิชาที่มีการประเมินผลเป็นค่าคะแนนเป็นตัวตั้งหารด้วยจำนวนหน่วยกิตสะสม
- 2) การคำนวณคะแนนเฉลี่ยสะสม ให้ตั้งหารถึงทศนิยม 3 ตำแหน่ง และให้ปัดเศษตั้งแต่ทศนิยมที่มีค่ามากกว่า 5 ขึ้นไป เพื่อให้เหลือทศนิยม 2 ตำแหน่ง
- 3) กรณีเรียนซ้ำในรายวิชาใดให้ใช้ระดับคะแนนที่ได้ใหม่มาคำนวณคะแนนเฉลี่ยสะสม

3.5 การเตรียมความพร้อมเพื่อนำหลักสูตรไปใช้

ในคู่มือการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขางานการบัญชี ระบุถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมผู้บริหาร
 - 1.1 ทำความเข้าใจต่อเอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้และประมวลรายวิชา
 - 1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการหลักสูตรเพื่อนิเทศการใช้หลักสูตรและประเมินผล
 - 1.3 ปรับโครงสร้างงานวิชาการ และสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของอาจารย์

- 1.4 มีแผนพัฒนาอาจารย์เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบบูรณาการ
- 1.5 สนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้
- 1.6 ดูแลการจัดกิจกรรมนักศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่
2. การเตรียมความพร้อมอาจารย์
 - 2.1 ทำความเข้าใจต่อเอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้ และประมวลรายวิชา วิธีการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางปัญญา วิธีการสอนเชิงรุก วิธีการสอนแบบบูรณาการและวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพการณ์จริง
 - 2.2 ปรับบทบาทของผู้สอน จากครูเป็นศูนย์กลาง ให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานของความเอื้ออาทร
 - 2.3 ทำวิจัย และนำผลวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน
3. การเตรียมความพร้อมของนักศึกษา โดยชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจหลักสูตร คุณลักษณะของผู้เรียน ระบบการเรียนและระบบการวัดและประเมินผล
4. การเตรียมความพร้อมปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ ห้องเรียน ห้องสมุดสื่อการเรียนการสอนทุกประเภทรวมถึงการเตรียมแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ การฝึกงาน มีอาจารย์นิเทศกำกับดูแลตลอดระยะเวลาการฝึกงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

อารีรัตน์ สังข์มงคล (2550, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 สาขาวิชาเลขานุการ ผลการศึกษาพบว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ส่วนโครงสร้างของหลักสูตรอยู่ในระดับน้อย

ธนวรรณ จารุไพบูลย์ (2550, บทคัดย่อ) ทำการประเมินหลักสูตรพุทธศาสนา บัณฑิต พุทธศักราช 2542 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาห้องเรียนวัดพิบูลทอง จังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านบริบท พบว่า ปรัชญาของหลักสูตรและวัตถุประสงค์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า โครงสร้างหลักสูตร ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นกรณีกลุ่มวิชาภาษา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มีความเหมาะสมระดับปานกลาง เนื้อหารายวิชามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก บุคลากรส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นกรณีนิสิตที่รับในแต่ละปีการศึกษาและจำนวนเจ้าหน้าที่ มีความเหมาะสมระดับปานกลาง สภาพแวดล้อม อุปกรณ์ อาคาร สถานที่และห้องสมุด ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นกรณีจำนวนอุปกรณ์การเรียนการสอนประเภทโสตทัศนูปกรณ์และจำนวนแหล่งการเรียนรู้

และการสืบค้นผ่านเครือข่ายและอินเทอร์เน็ต นิสิต นิสิตปฏิบัติศาสนกิจ และบัณฑิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 3) ด้านกระบวนการ พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากการวัดและประเมินผลการศึกษา ส่วนใหญ่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นกรณีมีระบบการแจ้งผลการเรียนให้ผู้เรียนได้ทราบ อย่างรวดเร็ว และนิสิตปฏิบัติศาสนกิจเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับปานกลาง การบริหารหลักสูตร ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นกรณีมีแหล่งข้อมูลและประชาสัมพันธ์ด้านวิชาการ กรรมการบริหาร อาจารย์ผู้สอน เห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 4) ด้านผลผลิต พบว่า คุณภาพบัณฑิต ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นผู้ใช้บัณฑิตเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สมฤทธิ์ผลของหลักสูตรของนิสิตที่สำเร็จการศึกษาภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 50.00 ความสูญเสียจากการลาออกระหว่างศึกษาภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 50.00 การเผยแพร่วิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมมีความเหมาะสมในระดับมาก การยอมรับบัณฑิตจากหน่วยงานต่าง ๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก การยอมรับบัณฑิตในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมาก

สมการ นามมะลา (2551, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเน้นร่องและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดพื้นที่การศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model) ซึ่งประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาเน้นร่องและเครือข่ายที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสกลนคร จำนวน 10 โรงเรียน จำนวน 704 คน ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 100 คน ครูผู้สอนที่เป็นที่ปรึกษาประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 297 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการและมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปผลการวิจัยสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเน้นร่องและเครือข่ายที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสกลนคร ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิตของหลักสูตรคือด้านคุณลักษณะของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สุจินตนา พันธุ์กล้า (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการประเมินหลักสูตร พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พระพุทธบาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตร พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพระพุทธบาท ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปี

การศึกษา 2550 จำนวน 91 คน อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพระพุทธบาท จำนวน 26 คน การประเมินโดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model) ผลการประเมินพบว่าด้านบริบทของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา เจตคติและทักษะวิชาชีพ สามารถนำไปปฏิบัติได้ในระดับมาก โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสม เนื้อหาวิชามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความถูกต้องทันสมัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพยาบาลสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อาจารย์มีคุณวุฒิและจำนวนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของสภาการพยาบาล ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมาก

ด้านกระบวนการ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมในระดับมาก

ด้านผลผลิต ระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรของผู้สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 59.34 อยู่ในช่วง 2.50 – 2.49 ด้านคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์พบว่าผู้สำเร็จการศึกษาและอาจารย์เห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ณัฐภูมิ กิณูญ (2552, บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2548 ช่วงชั้นที่ 1-3 โรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประเมินผลใน 4 ด้านมีผลการประเมินพบว่า

1. ด้านความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่าความชัดเจนของหลักสูตร ความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายของหลักสูตรกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรและ เนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรตรงกับความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยที่จำเป็นต่อหลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า สถานศึกษามีแผนการสนับสนุนหรือพัฒนาครูผู้สอนให้มีศักยภาพสูงขึ้น มีแผนการสนับสนุนหรือพัฒนาด้านสถานที่ มีแผนการจัดการงบประมาณสำหรับหลักสูตรอย่างเหมาะสม มีแผนการจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ความพร้อมด้านครู พบว่าสถานศึกษามีประสบการณ์ในการสอนคณิตศาสตร์ที่เพียงพอ และครูมีความพร้อมก่อนทำการสอนมาก ด้านต่อหลักสูตร พบว่า งบประมาณมีไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อหลักสูตรไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตร และการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ของครูสอดคล้องกับการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิตที่ได้จากการใช้หลักสูตร พบว่า จำนวนนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี ผ่านเกณฑ์การประเมิน แต่จำนวนนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

ฤทธิรงค์ โชติวงษ์ (2552, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 10 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครูผู้สอน จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 คือ นักเรียน จำนวน 120 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 120 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน กลุ่มที่ 3 คือ ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหาผลการประเมินพบว่า

ด้านบริบท ผู้อำนวยการสถานศึกษาครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าจุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสม ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นกันว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าลักษณะของครู ลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนมีความเหมาะสม ส่วนงบประมาณมีความคิดเห็นเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสม การบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านผลผลิต ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีเหมาะสม ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

จันทิมา หิรัญอ่อน (2552, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างยนต์ พุทธศักราช 2548 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี โดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model) ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย คณบดี จำนวน 1 คน รองคณบดี จำนวน 2 คน อาจารย์ผู้สอน จำนวน 7 คน นักศึกษา จำนวน 26 คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 84 คน และผู้บังคับบัญชา

ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 84 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการประเมินพบว่า

1. ด้านบริบท พบว่า คณบดีและรองคณบดี อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร คณบดีและรองคณบดี อาจารย์ผู้สอนและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า คณบดีและรองคณบดี อาจารย์ผู้สอนและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่า คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง คุณลักษณะของผู้เรียนสื่อการเรียนการสอน พบว่า คณบดีและรองคณบดี อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สถานที่เรียนและงบประมาณ คณบดีและรองคณบดี อาจารย์ผู้สอนและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านกระบวนการ พบว่า อาจารย์ผู้สอนและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง การบริหารหลักสูตร พบว่า คณบดี รองคณบดีและอาจารย์ผู้สอน มีความเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิต พบว่า อาจารย์ผู้สอน ผู้สำเร็จการศึกษและผู้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านทั่วไป ด้านวิชาชีพ ด้านลักษณะนิสัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงของการตรงต่อเวลาและการมีระเบียบวินัยในการทำงาน

ฉันทนา ปล้องเจริญ (2553, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ศึกษาองค์ประกอบ 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่างได้แก่ 1) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2550 2551 และ 2552 จำนวน 136 คน 2) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 81 คน และ 3) ผู้ใช้หลักสูตร จำนวน 34 คน รวมทั้งสิ้น 251 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่ายและการเลือกแบบเจาะจงตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตร จำนวน 3 ฉบับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับที่ 1 เท่ากับ 0.976 ฉบับที่ 2 เท่ากับ 0.830 และฉบับที่ 3 เท่ากับ 0.981 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถ

(frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (satandard deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการประเมินพบว่า

1. ด้านบริบท ผู้ใช้หลักสูตรและบัณฑิต มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาวิชาของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้ใช้หลักสูตร มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของอาจารย์ และคุณลักษณะของนักศึกษา สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียนและงบประมาณมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้ใช้หลักสูตรมีการพัฒนาการสอนและบัณฑิตมีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของอาจารย์ คุณลักษณะของนักศึกษา สื่อการเรียนการสอน สถานที่เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการ ผู้ใช้หลักสูตรและบัณฑิตมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิต ผู้ใช้หลักสูตร บัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นว่า คุณลักษณะบัณฑิต ที่พึงประสงค์ตรงตามเกณฑ์โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

5. ผลกระทบที่เกิดขึ้น พบว่า ผู้ใช้หลักสูตรมีการพัฒนาการสอนและการทำงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร ได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรมีการปรับปรุงพัฒนางาน

2. วิจัยต่างประเทศ

โอนิฟูล (Onyefulu, 2001, abstract) ได้ประเมินหลักสูตรโปรแกรมบริหารธุรกิจศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งเทคโนโลยี ประเทศจาไมก้า โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) ซึ่งประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตการประเมินครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้โปรแกรมบริหารธุรกิจและเลขานุการประสบผลสำเร็จในการเตรียมบัณฑิตออกไปประกอบอาชีพการสอน กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 358 คน ประกอบด้วย นักศึกษา บัณฑิต ผู้สอน ผู้บริหารระดับสูง และคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเงินทุน 2 แห่ง (กระทรวงศึกษาและวัฒนธรรม และองค์กรพัฒนาระหว่างประเทศของแคนาดา) การเก็บรวบรวมข้อมูลได้มาจากแหล่งข้อมูลที่มีความหลากหลาย วิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การวัดและประเมินผล การสังเกต และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาโปรแกรมบริหารธุรกิจและเลขานุการมีจุดแข็งจุดอ่อนโดยจุดอ่อนมีมากกว่าจุดแข็ง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว การผลิตบัณฑิตออกมาพอจะยอมรับได้ ส่วนใหญ่มีความสมดุล มีบางเรื่องยังไม่เหมาะสม นอกจากนี้บัณฑิตที่จบออกมามีจำนวนน้อย และคนที่จบไม่มีคุณสมบัติสะท้อน

วัตถุประสงค์ของโปรแกรมและความคาดหวังที่ตั้งไว้ และในการทำงานก็ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของครูในโรงเรียน บอทเซอร์ (Botzer, 2003) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตร การป้องกันความรุนแรงขั้นที่ 2 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การป้องกันความรุนแรง เป็นความเกี่ยวข้องที่สำคัญยิ่งในระบบโรงเรียนทั่วประเทศและยังมีงานวิจัยในการป้องกันความรุนแรงแบบนี้้อยมาก โปรแกรมนี้ออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญและได้มีการตรวจสอบความถูกต้องว่ามีประสิทธิภาพแล้ว ข้อมูลที่เก็บคือความมีวินัย การอยู่ร่วมกัน โดยทำการสอบก่อนและทดสอบหลัง ด้วยเครื่องมือวัดความรู้สึกด้านอารมณ์ ร่วมกันแบบรายงานพฤติกรรมความขัดแย้งและความเหลวไหลของนักเรียน นำผลมาวัดไปประเมินโดยโปรแกรมดังกล่าว กลุ่มทดลองจำนวน 118 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 71 คน รวมทั้งหมด 189 คน ผลพบว่า โปรแกรมที่ใช้มีความสมบูรณ์ด้านระบบ คำศัพท์ การป้องกันความรุนแรง ผลวัดความรู้สึกด้านอารมณ์ สอบก่อนได้ 11.89 คะแนน และสอบหลังได้ 18.65 คะแนน และนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีวินัยที่ผ่านมาสวมปี และผลการรายงานพฤติกรรมของนักเรียนมาเปรียบเทียบ พฤติกรรมของนักเรียนเปลี่ยนอย่างไรมีนัยสำคัญ จึงต้องมีการปรับปรุงเพิ่มสิ่งที่เกี่ยวข้องสำหรับสูตรการป้องกันความรุนแรงต่อไป

เพนเตอร์ (Painter, 2004, abstract) ได้ทำการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยโดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนร่วมในช่วง 5 ปีแรกของโรงเรียนว่ามีคุณภาพดีหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้นำของผู้มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้มีส่วนร่วมได้เสียและการบันทึกโปรแกรม โดยการวิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจ 2 รูปแบบ แบบหนึ่งคือรูปแบบ CIPP Model ซึ่งประเมิน 5 ประเด็น คือ 1) ความสัมพันธ์ที่ก่อเสริมการปฏิบัติ 2) ความสัมพันธ์และความผูกพัน 3) การติดต่อสื่อสาร 4) ประโยชน์ที่เด็กในโรงเรียนได้รับ 5) แหล่งเงินทุน การศึกษาครั้งนี้พบว่าการสื่อสารและแหล่งเงินทุนไม่เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อประโยชน์ที่เด็กได้รับ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเชื่อว่าคุณภาพของความสัมพันธ์ที่ดีและประโยชน์ที่เด็กได้รับเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพดังนั้นหากมีการปฏิบัติที่ดีย่อมส่งผลให้โปรแกรมออกมาดี

เฮิร์ด (Hurd, 1998, abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผู้นำทางการปฏิรูปทางการศึกษา ความเป็นโลกาภิวัตน์ในสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ให้กับโรงเรียน ได้สร้างความเป็นสากลให้กับโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่าโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นการผสมผสานเชื่อมต่อกันไม่ว่าจะเป็นนามธรรม หรือรูปธรรมได้ให้บริบทที่จะทำให้สถาบันการศึกษาระดับสูงได้พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมหลักสูตรสถานศึกษา และองค์ประกอบทางการศึกษาในปัจจุบันของตัวเอง การตอบสนองที่มากขึ้นจะก้าวสู่โลกาภิวัตน์คือการนำความเป็นสากลมาสู่การสอน การวิจัย และการบริหารของตัวเอง กระบวนการนี้รู้จักกันดีในชื่อ “กระบวนการความเป็นสากล” (โลกาภิวัตน์) การออกแบบงานวิจัยที่มีคุณภาพมาก

ขึ้นได้รวบรวมกลยุทธ์เข้ากับส่วนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นผู้นำ ผู้สนับสนุน และกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลได้มาจากการสัมภาษณ์เอกสารต่าง ๆ และการสังเกตโดยตรง ส่วนการวิเคราะห์นั้นประกอบไปด้วยรูปแบบที่เป็นรากฐานง่าย ๆ

เฟอร์ดา (TUNC Ferda, 2010, abstract) ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโปรแกรมการสอนภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยเอทีเอฟบัลิก โดยใช้รูปแบบซีปในการประเมิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมในมุมมองของอาจารย์และนักศึกษาทำการศึกษาจากนักศึกษาปีการศึกษา 2008-2009 ที่ศึกษาโปรแกรมนี้จำนวน 406 คน อาจารย์ที่สอนในโปรแกรมนี้จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นเชิงอนุมานและสถิติบรรยาย วิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์หาความแปรปรวนหลายตัวแปร เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างตัวแปร ผลการศึกษา พบว่าโปรแกรมโรงเรียนเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยบางส่วนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และยังพบว่าปัจจัยด้านกายภาพ เนื้อหา วัสดุและการประเมินผลของโปรแกรมควรปรับปรุงเพื่อให้โปรแกรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร สรุปได้ว่า ผลของการวิจัยมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน ส่วนที่คล้ายคลึงกันคือ ผลผลิตของหลักสูตรสามารถบรรลุจุดมุ่งหมาย ส่วนที่แตกต่างกันคือ บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีทั้งส่วนดีและส่วนบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข สาเหตุเพราะหลักสูตรแต่ละหลักสูตรมีลักษณะแตกต่างกันตามสภาพของปัญหา สภาพแวดล้อม ลักษณะของหลักสูตรแต่ละสาขาวิชา ตลอดจนความแตกต่างกันของจุดประสงค์ในการประเมินหลักสูตรของผู้วิจัยแต่ละคน อย่างไรก็ตาม ผลของการประเมินหลักสูตรจะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรนั้น ๆ ว่ามีข้อดีข้อบกพร่องในแต่ละด้านอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาในแต่ละด้านของหลักสูตรให้สอดคล้องกันในทุกด้าน เพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม แนวความคิดจากการศึกษาเอกสารหลักสูตร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่เสนอมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการประเมินหลักสูตรส่วนมากนิยมใช้รูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP Model) ผู้วิจัยจึงได้ประมวลมาเพื่อเป็นแนวทางการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทบริหารธุรกิจ สาขางานการบัญชี วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร-แจ่มใส จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) หรือที่เรียกว่า “CIPP Model” กำหนดด้านต่าง ๆ ที่จะประเมินดังนี้คือ 1) บริบทของหลักสูตร (context evaluation) ประเมินความสอดคล้องของจุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตร 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation) เป็นการประเมินคุณลักษณะ ของครู คุณลักษณะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนและสถานที่เรียน 3) ด้านกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล 4) ด้านผลผลิต

(product evaluation) ประเมินพฤติกรรมการทำงานและคุณภาพการปฏิบัติงานของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษา